

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΜΕΡΟΣ Α΄)

**Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 21 Ιουνίου 2004
8.00 π.μ. – 10.45 π.μ.**

ΜΕΡΟΣ Α΄: 8.00 π.μ. - 10.45 π.μ.

ΜΕΡΟΣ Β΄: 11.15 π.μ. - 12.45 μ.μ.

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΓΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΠΤΩΝ ΔΟΚΙΜΙΩΝ

Α΄ ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Δε σημειώνουμε τίποτε στο γραπτό
2. Γράφουμε στο εξώφυλλο με μπλε πένα
3. Ο κλασματικός αριθμός είτε στις επιμέρους ερωτήσεις είτε στη συνολική βαθμολογία παραμένει
4. Η εγγραφή των βαθμών στο εξώφυλλο γίνεται ως εξής:

Για το ΜΕΡΟΣ Α΄

I. 1.	6	)	Αδίδακτο κείμενο για
2.	5	)	κατανόηση (με τη
3.	5	)	σειρά των ερωτήσεων)
4.	4	)	

20

II. 1.	2	)	
2.	2	)	Γλώσσα
3.	2	)	(με τη σειρά των
4.	2	)	ερωτήσεων)
5.	2	)	

10

III. Παραγωγή Επικοινωνιακού Λόγου (Έκθεση)

Περιεχόμενο	20
Γλώσσα – Ορθογραφία	12
Δομή	8
	40

ΣΥΝΟΛΟ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ 70 ΜΟΝΑΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Β΄

Ερ. 1	μον. 7
Ερ. 2	μον. 5
Ερ. 3	μον. 4
Ερ. 4	μον. 6
Ερ. 5	μον. 3
Ερ. 6	μον. 5

ΣΥΝΟΛΟ Β΄ ΜΕΡΟΥΣ 30 μονάδες

- Αν η απάντηση σε μια ερώτηση παίρνει (0), σημειώνεται στο εξώφυλλο (0).
- Αν μια ερώτηση δεν έχει απαντηθεί σημειώνουμε στο εξώφυλλο παύλα (-).
- Στο εξώφυλλο βάζουμε τον κωδικό μας αριθμό και τη μονογραφή μας.
- Αν συμβεί οτιδήποτε κατά τη διόρθωση, επικοινωνούμε με τους υπεύθυνους των εξετάσεων.

B. ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (Μονάδες 40)

1. Σύνολο μονάδων : 40 μονάδες
2. Έκταση : 600-650 λέξεις
3. Κατανομή μονάδων σε επιμέρους στοιχεία:
 - α. Περιεχόμενο : 20 μονάδες
Ορθότητα και πρωτοτυπία, πληρότητα (κάλυψη), σχέση με το θέμα, επιχειρηματολογία και τεκμηρίωση.
Έκταση: λαμβάνεται υπόψη η σοβαρή απόκλιση.
 - β. Γλώσσα – Ορθογραφία : 12 μονάδες
Γλώσσα :
Ορθοέπεια (σύνταξη, διατύπωση), έκφραση/λεξιλόγιο (ορθότητα, σαφήνεια ποικιλία)
ύφος (ζωντάνια, καταλληλότητα) 8 μον.
Ορθογραφία, στίξη 4 μον.
 - γ. Δομή : 8 μονάδες
Διάρθρωση και ιεράρχηση των ιδεών, λογική σύνδεση και αλληλουχία, έμφαση στο κύριο μέρος, δομή της παραγράφου.

I. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ (μονάδες 20)

1. Να αποδοθεί περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου σε 100-120 λέξεις. (μονάδες 6)

- Οι λαοί αποτυπώνουν την ιστορική τους πορεία στα πνευματικά τους δημιουργήματα.
- Στον αρχαίο ελληνικό κόσμο υπάρχει ανάμεσα στις βασικές ιδέες το βαρυσήμαντο ιδεολογικό ζεύγος: ύβρις και νέμεσις.
- Η ύβρις αποτελεί μια επικίνδυνη υπέρβαση των ορίων, η οποία επισύρει τη Νέμεση.
- Κατάλοιπα της στάσης αυτής παρατηρούνται στην ψυχή του σημερινού Έλληνα.
- Ο άνθρωπος φοβάται μήπως προκαλέσει τις ακατάβλητες κοσμικές δυνάμεις με την αλαζονεία του και φέρει τη νέμεση.
- Η νέμεση έρχεται από τους θεούς, για να επαναφέρει την ανθρώπινη ζωή στα μέτρα της, ως επιβολή νόμου της ανθρώπινης και της κοσμικής ζωής.
- Το αντίδοτο της ύβρεως είναι η αυτογνωσία.
- Για να ζήσει ο άνθρωπος σωστά, πρέπει να υποταχτεί στην Ανάγκη, δηλαδή στην ανθρώπινη φύση του και να αγωνιστεί για την τελειοποίησή της.

2. Ποιο ρόλο διαδραμάτιζε στην αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων το ιδεολογικό ζεύγος «Υβρις – Νέμεσις» ; Αναφερθείτε σε συγκεκριμένα σημεία του δοκιμίου.

(μονάδες 5)

Το ιδεολογικό ζεύγος Ύβρις – Νέμεσις αποτελεί βασική ιδέα – πίστη της αρχαίας ελληνική φιλοσοφίας και λειτουργεί ως κανόνας ζωής. Αν και ανάγεται στη σχέση του ανθρώπου προς το θεό, δεν έχει αυστηρά θρησκευτικό περιεχόμενο, αλλά επεκτείνεται και σε άλλες εκφάνσεις της ζωής. Αφού το μέτρο είναι στάση ζωής, η υπέρβαση του μέτρου, δηλαδή η ύβρις θεωρείται ότι επιφέρει οπωσδήποτε τη νέμεση, δηλαδή την επαναφορά της ανθρώπινης ζωής στα μέτρα της. Η άποψη αυτή προκαλεί το φόβο του ανθρώπου απέναντι στις ακατάβλητες κοσμικές δυνάμεις περιορίζοντας έτσι την αλαζονεία του και αποφεύγοντας την υπέρβαση των ορίων του. Απόδειξη της πίστης αυτής αποτελούν τα γνωμικά «Γνώθι σαυτόν», «μηδέν άγαν», «μέτρον άριστον».

3. «Η «σοφία» αυτή των αρχαίων Ελλήνων, που κατάλαβαν πως αν είναι να ζήσει ο άνθρωπος σωστά επάνω σ' αυτή τη γη, το πρώτο που έχει να κάνει είναι να υποταχτεί στην Ανάγκη, που θα πει στην ανθρώπινη φύση του, και να αγωνιστεί να την τελειοποιήσει, να την ολοκληρώσει, αλλά όχι να την αρνηθεί ή να την περιφρονήσει, αυτή η σοφία δεν είναι κάτι που εύκολα και ατιμώρητα μπορούμε να αρνηθούμε. Αν σκύψουμε σ' αυτές τις απλές αλήθειες, κάτι ακόμη μπορούμε να μάθουμε και να κερδίσουμε».

Πώς αντιλαμβάνεστε την έννοια της Ανάγκης και ποια η σχέση της με την ανθρώπινη φύση; Τι νομίζετε ότι έχει να κερδίσει ο σύγχρονος άνθρωπος από τη σοφία των αρχαίων Ελλήνων;

(μονάδες 5)

Η ανάγκη είναι μια ανώτερη δύναμη στην οποία όλοι υποχωρούν και υποτάσσονται (ανάγκα και θεοί πείθονται). Η ανάγκη ταυτίζεται με την ανθρώπινη φύση και τις απαιτήσεις της. Γι' αυτό ο άνθρωπος πρέπει να υποταχτεί στην ανθρώπινη φύση του και να αγωνιστεί να την τελειοποιήσει, να μην την υπερβαίνει, διότι αυτό θα έχει ως συνέπεια τη συντριβή του.

Ο άνθρωπος μπορεί να κερδίσει πολλά από τη σοφία των αρχαίων Ελλήνων κάνοντας βίωμά του τις ιδέες και τις αλήθειες της αρχαίας ελληνικής σοφίας, όπως την έννοια του μέτρου, της αυτογνωσίας, της τελείωσης, της υποταγής στο νόμο της φύσης

4. Στην τέταρτη παράγραφο «Η Νέμεση έρχεται από τους θεούς για να επαναφέρει (...) που οδηγεί τον άνθρωπο στην τελείωση ενός Σωκράτη» να εντοπίσετε και να εξηγήσετε τους δυο τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο δοκιμιογράφος. (μονάδες 4)

α) Επίκληση στη λογική με επιχείρημα: η νέμεση έρχεται από τους θεούς για να επαναφέρει την ανθρώπινη ζωή στα μέτρα της. Χωρίς αυτή ο άνθρωπος θα μπορούσε να καταστρέψει την ύπαρξή του. Επομένως η αυτογνωσία ως αντίδοτο της ύβρεως αποτρέπει τη νέμεση.

β) Επίκληση στην αυθεντία με γνωμικά: «Γνώθι σαυτόν», «μηδέν άγαν», «μέτρον άριστον».

II. ΓΛΩΣΣΑ

(μονάδες 10)

1. Να χρησιμοποιήσετε σε ξεχωριστές **προτάσεις δύο** από τις πιο κάτω λέξεις, έτσι ώστε να φαίνεται η σημασία τους:

ανάγομαι: - προσδιορίζομαι, χρονολογούμαι (κατά συγκεκριμένο τρόπο)

- αποπλέω

π.χ. Αυτό το άγαλμα ανάγεται στην αρχαϊκή εποχή.

επισύρει: επισύρω = σέρνω προς το μέρος μου, στρέφω προς εμένα
επισύρω ποινή = τιμωρούμαι

επισύρω το φθόνο

επισύρω την προσοχή

π.χ. Οι ενέργειές του αυτές επέσυραν την οργή του

διευθυντή

καταπάτηση = παραβίαση, σφετερισμός, οικειοποίηση, καταστρατήγηση, ποδοπάτημα (μτφ)
π.χ. Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί σύνηθες φαινόμενο ακόμα και στις «πολιτισμένες» χώρες.

(μονάδες 2)

2. Να δώσετε **ένα συνώνυμο** για **δύο** από τις πιο κάτω λέξεις:

υπόσταση = οντότητα, ύπαρξη, κύρος, ατομικότητα, βάση, θεμέλιο
αυτογνωσία = αυτεπίγνωση, αυτοσυνείδηση, αυτοσυνειδησία
τελείωση = ολοκλήρωση, περάτωση, τελειοποίηση, αποπεράτωση, τελείωμα

(μονάδες 2)

3. Να δώσετε **ένα αντίθετο** για **δύο** από τις πιο κάτω λέξεις:

πεπερασμένη ≠ άπειρη, αναρίθμητη, άμετρη, αιώνια
εφήμερη ≠ παντοτινή, αιώνια, διηνεκής, μόνιμη, διαχρονική, διαρκής, ατέρμων
αλαζονεία ≠ ταπεινότητα, μετριοφροσύνη, ταπεινοφροσύνη, σεμνότητα

(μονάδες 2)

4. Να **ετυμολογήσετε** και να γράψετε (μονολεκτικά ή περιφραστικά) τη **σημασία δύο** λέξεων από τις πιο κάτω:

βαρυσήμαντο: βαρύς + σημαίνω
πολυσήμαντο, αυτό που έχει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία

υπέρβαση: υπέρ + βαίνω
διάβαση πάνω από κάτι, ενέργεια πέραν από τα επιτρεπόμενα όρια

ακατάβλητες: α(στερ.) + κατά + βάλλω
αδάμαστες, ακαταμάχητες, ανίκητες, που δεν εξοφλήθηκαν (π.χ. ποσά ακατάβλητα)

(μονάδες 2)

5. Να δώσετε τη σημασία **δύο λόγιων φράσεων-γνωμικών** από τα πιο κάτω:

γνώθι σαυτόν: γνώρισε τον εαυτό σου

μηδέν άγαν: τίποτε υπερβολικό

μέτρον άριστον: τήρηση του μέτρου, αποφυγή ακροτήτων και υπερβολών είναι η ορθότερη στάση

(μονάδες 2)

III. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΕΚΘΕΣΗ) (μονάδες 40)

1. «Είναι πλάνη να υποθέτουμε ότι οι εκπληκτικές κατακτήσεις της επιστήμης και της τεχνικής, για τις οποίες δικαιολογημένα υπερηφανεύεται ο πολιτισμός μας, δεν έχουν καμιά ουσιαστική αξία, επειδή τάχα δεν έκαναν ευτυχέστερο τον άνθρωπο».

(Ε. Π. Παπανούτσος)

Με βάση την πιο πάνω θέση να συζητήσετε σε άρθρο σας τη συμβολή της Επιστήμης και της Τεχνολογίας στην αναβάθμιση της ποιότητας σε ποικίλους τομείς της ζωής. Με ποιους τρόπους θα μπορούσε ο άνθρωπος να αντιμετωπίσει αρνητικές συνέπειες, που οφείλονται στην αλόγιστη χρήση των επιτευγμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης;

Πρόλογος:

Η ραγδαία ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας συνέβαλε αναμφισβήτητα στη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου. Κατά συνέπεια, η ανετότερη και ανθρωπινότερη διαβίωση κάθε άλλο παρά δυστυχία προκάλεσαν στον άνθρωπο.

Αναφορά στις αρνητικές συνέπειες των επιτευγμάτων της επιστήμης και της τεχνολογίας (οικονομική καταστροφή, ενεργειακή κρίση, τυποποίηση των ανθρώπινων σχέσεων, υπέρβαση των ορίων της επιστημονικής εξέλιξης κλπ.)

Κύριο θέμα:

Θετικές συνέπειες:

- Αύξηση και διάδοση γνώσεων, εξέλιξη Η.Υ. , οργάνωση της γνώσης, διεύρυνση πνευματικών οριζόντων, κατάκτηση της αλήθειας, απαλλαγή από προλήψεις δεισιδαιμονίες και αναχρονιστικές αντιλήψεις.
- Σχέση της ανόδου του πνευματικού και ηθικού επιπέδου.
- Εξέλιξη κοινωνικών επιστημών, βελτίωση της λειτουργίας των θεσμών, ανανέωση των νόμων, κοινωνική ευρυθμία.
- Επιστημονική ανάπτυξη (ιατρική βιολογία, γενετική) καταπολέμηση ασθενειών, βελτίωση της υγείας.
- Αξιοποίηση των φυσικών δυνάμεων, αύξηση της ποσότητας, βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών.
- Μείωση μόχθου – αύξηση ελεύθερου χρόνου.
- Ανάπτυξη συγκοινωνιών, επικοινωνιών.
- Επικοινωνία λαών, συνεργασία, αλληλεπίδραση.

Αρνητικές συνέπειες:

- Προσκόλληση στην ειδίκευση, πνευματική μονομέρεια.
- Παραβίαση διακηρυγμένων αρχών, αξιών και ηθικών νόμων (αλλοτρίωση, μοναξιά).

- Υπέρβαση των ορίων της επιστημονικής δεοντολογίας (γενετική).
- Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος, εξάντληση φυσικών πόρων.
- Αστυφιλία, ανεργία.
- Υποδούλωση του ανθρώπου στη μηχανή.
- Στείρος ανταγωνισμός, χρησιμοθηρική αντίληψη για τη ζωή
- Άνιση κατανομή πλούτου. Οικονομική και πολιτιστική διείσδυση των αναπτυγμένων χωρών σε βάρος των λιγότερο αναπτυγμένων.

Τρόποι αντιμετώπισης:

- Χρήση της τεχνολογίας για τη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου.
- Τέρμα στην αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων.
- Θέσπιση νομοθετικών μέτρων από την πολιτεία. Αυτοέλεγχος και αυτοσυγκράτηση.
- Κατεύθυνση της επιστημονικής πράξης προς το ενάρετο και το αγαθό.
- Εθνική και πολιτική ευθύνη του επιστήμονα για τα δημιουργήματά του.
- Προαγωγή της ανθρωπιστικής παιδείας. Σκοπός και δικαίωμα της επιστήμης και της παιδείας ο άνθρωπος.
- Διεθνής συνεργασία.

Επίλογος

Συμπεράσματα - ευχές.

2. **«Ακούμε συχνά για το κατά κεφαλήν εισόδημα κάθε χώρας μα δεν ακούσαμε ποτέ για καμιά χώρα ποιος είναι ο κατά κεφαλήν πολιτισμός της ποια είναι η κατά κεφαλήν ευτυχία της».**

(Κ. Μόντης)

Σε ανακοίνωσή σας σε μαθητικό συνέδριο με θέμα τον ευδαιμονισμό και την κατανάλωση να σχολιάσετε τους στίχους του Κ. Μόντη και να υποστηρίξετε τεκμηριωμένα τη θέση ότι τα υλικά αγαθά είναι αναγκαίος αλλά όχι επαρκής όρος για την ευτυχία του ανθρώπου.

Πρόλογος:

Αναλύοντας τους στίχους του Κ. Μόντη επισημαίνουμε ότι, ενώ δίνεται μεγάλη σημασία στο βιοτικό επίπεδο («το κατά κεφαλήν εισόδημα») των κατοίκων μιας χώρας, κανείς δεν κάνει λόγο για την ευτυχία των ανθρώπων και για την πνευματική ολοκλήρωσή τους. Για κάθε άνθρωπο η ευτυχία παίρνει διαφορετικό νόημα. Άλλοι τη θεωρούν απάθεια και αταραξία της ψυχής, άλλοι εκπλήρωση του χρέους, άλλοι την ταυτίζουν με την απόκτηση δύναμης και εξουσίας και άλλοι με τον πλούτο και τις απολαύσεις.

Κύριο θέμα:

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται ως εποχή κατανάλωσης και ευδαιμονισμού. Σίγουρα τα υλικά αγαθά συμβάλλουν στην ευημερία του ανθρώπου. Εξάλλου, αν δεν ικανοποιηθούν οι βιοτικές ανάγκες του ανθρώπου επαρκώς, εκτίθεται σε κίνδυνο η υγεία του, σωματική και ψυχική, και αισθάνεται ανασφάλεια και μειονεξία. Τα υλικά αγαθά με κατάλληλη αξιοποίηση βοηθούν τον άνθρωπο να αποκτήσει και τα πνευματικά αγαθά. Αν απαλλαγεί από τις βιοτικές μέριμνες, ευκολότερα θα στραφεί στις σπουδές, στα ταξίδια, στην ενασχόληση με την τέχνη. Θα απαλλαγεί από την ένδεια και τον αγώνα της επιβίωσης και τα ίδια τα υλικά αγαθά θα αποτελέσουν βασική προϋπόθεση, για να ευημερήσουν και να ευτυχίσουν πρόσωπα και κοινωνίες.

Όμως σε περίπτωση που ο άνθρωπος έχει ως μοναδικό του μέλημα την απόκτηση υλικών αγαθών τότε παραμελεί την πνευματική και ψυχική καλλιέργειά του. Δεν μπορεί να χαίρεται και να απολαμβάνει κάθε μορφή πνευματικής και ψυχικής ευχαρίστησης. Γίνεται δούλος των αντικειμένων, αλλοτριώνεται, δεν καθορίζει τα ενδιαφέροντα και τις επιλογές του, αλλά υπηρετεί τα υλικά αγαθά και ζει με την ψευδαίσθηση της ευτυχίας. Ο ρυθμός της ζωής γίνεται έντονος, συρρικνώνονται οι ανθρώπινες σχέσεις στις οποίες επικρατεί η καχυποψία, ο ανταγωνισμός και η αδικία. Η διάβρωση αυτή εισχωρεί και στις σχέσεις του με τα οικεία πρόσωπα. Η απεμπόληση της ψυχικής ανάγκης για ουσιαστικούς συναισθηματικούς δεσμούς οδηγεί σε ένα εσωτερικό κενό. Και επειδή η ευτυχία δεν μπορεί να νοηθεί χωρίς εσωτερική πληρότητα οδηγείται τελικά ο άνθρωπος στη δυστυχία.

Εφόσον ο άνθρωπος εξαρτά την επιτυχία και την ευτυχία του από την απόκτηση ολοένα και περισσότερων υλικών αγαθών, είναι επόμενο να προσπαθεί να τα αποκτήσει και με αθέμιτα μέσα. Εκμετάλλευση, χρηματισμός, αισχροκέρδεια. «Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα».

Ο παράγοντας πολιτισμός (παραπομπή στο στίχο του Μόντη) περνά σε δεύτερη μοίρα. Υποβαθμίζονται οι αξίες, η πνευματική καλλιέργεια, παρακμάζουν οι θεσμοί.

Επίλογος:

Τελικά πού θα αναζητήσει ο άνθρωπος την ευτυχία του; Σύμφωνα με όσα ήδη αναφέραμε καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως τα υλικά αγαθά ικανοποιούν αναμφισβήτητα ανάγκες αλλά δεν αποτελούν επαρκή όρο για την ανθρώπινη ευτυχία. Η ευτυχία όμως δεν είναι ποσοτική έννοια. Γί' αυτό πίσω από την αφθονία των αγαθών, πίσω από την επίπλαστη ευδαιμονία που επιδεικνύουν κρύβεται η θλίψη, η ανία και η μοναξιά. Επομένως χρειάζεται ο άνθρωπος να ιεραρχήσει και να επαναπροσδιορίσει τις αρχές και αξίες, να επέλθει

εξισορρόπηση τεχνολογίας και πολιτισμού. Η πρόοδος πρέπει να συμπληρώνει την ευτυχία.

3. Στη διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον αναγράφεται: **«Ο άνθρωπος έχει το θεμελιώδες δικαίωμα για ελευθερία, ισότητα και επαρκείς συνθήκες ζωής μέσα σ' ένα περιβάλλον ποιότητας, που να επιτρέπει μια αξιοπρεπή και ευημερούσα ζωή, και φέρει, ο άνθρωπος, την ιερή υποχρέωση να προστατεύει και να βελτιώνει το περιβάλλον για τις σημερινές και μέλλουσες γενιές».**

Παρόλα αυτά, το περιβάλλον της Γης αλλού ζημιώνεται από ισχυρά συμφέροντα, κάποιες φορές από πραγματική ανάγκη και κάποτε από άγνοια ή αμέλεια.

Σε εισήγησή σας στη Βουλή των Εφήβων να προτείνετε τρόπους διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος, χωρίς να εμποδίζεται η πρόοδος της ανθρωπότητας.

Πρόλογος:

- Το δικαίωμα του ανθρώπου για συνθήκες ζωής σ' ένα περιβάλλον ποιότητας κατοχυρώνεται από τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών.
- Πολλές φορές τα συμφέροντα, η άγνοια, η αμέλεια ή η ανάγκη ζημιώνουν ή καταστρέφουν το περιβάλλον.
- Ζητούμενο είναι η προστασία του περιβάλλοντος για τις σημερινές και μέλλουσες γενιές.

Κύριο θέμα:

Συνειδητοποίηση από τον άνθρωπο της σημασίας και αξίας του περιβάλλοντος (φυσικού και πολιτιστικού).

- Προσφορά των απαραίτητων για τη ζωή (πρώτες ύλες, νερό κ.λπ.).
- Συμβολή στη σωματική και ψυχική υγεία του ανθρώπου.
- Πηγή έμπνευσης και στοχασμού.
- Πολιτιστικό περιβάλλον: προβολή της ιστορίας και του πολιτισμού μιας χώρας/συμβολή στην τουριστική ανάπτυξη.
- ...
-

Αποδείξεις καταστροφής του περιβάλλοντος:

- μόλυνση ατμόσφαιρας, νερών
- ρύπανση εδάφους
- ηχορύπανση
- εξάντληση φυσικών πόρων
- καταστροφή μνημείων τέχνης και πολιτισμού
- αλλοίωση πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Αιτίες καταστροφής του περιβάλλοντος:

- ισχυρά οικονομικά συμφέροντα (ατόμων, ομάδων, κρατών) αλόγιστη παραγωγή, καταναλωτισμός, ανταγωνισμός εξοπλισμών, τεχνολογική ανάπτυξη
- πραγματικές ανάγκες όπως η κατακόρυφη αύξηση του πληθυσμού της γης → πολλαπλασιασμός αναγκών διαβίωσης/άνοδος βιοτικού επιπέδου → αναβάθμιση των αναγκών του.
- Άγνοια, έλλειψη οικολογικής συνείδησης, αμέλεια (πυρκαγιές)
- ...

Τρόποι διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος:

- Περιβαλλοντική αγωγή από οικογένεια, σχολείο, Μ.Μ.Ε., επιστήμονες διεθνείς οργανισμούς κλπ.
- Αξιοποίηση δυνατοτήτων επιστήμης και τεχνολογίας (ανακύκλωση, βιολογικός καθαρισμός αποβλήτων/λυμάτων, νέες μορφές ενέργειας, προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον κλπ.)
- Προστασία βιότοπων, εθνικών πάρκων, ειδών χλωρίδας και πανίδας που κινδυνεύουν με εξαφάνιση.
- Περιβαλλοντική μελέτη πριν από την ανάληψη κάθε μεγάλου έργου.
- Επιστημονική συντήρηση μνημείων πολιτισμού (αναπαλαιώσεις, αναστηλώσεις, καθαρισμός).
- Σωστή οικοδομική και ρυμοτομική πολιτική για να μην αλλοιώνεται το «πρόσωπο» της χώρας.
- Αυστηρές και αποτρεπτικές ποινές στους παραβάτες.
- Διακρατικές, διεθνείς συμφωνίες και συνεργασίες

Επίλογος:

Τελικό συμπέρασμα, κρίσεις, ευχές.

4. **«Το αληθινό μπόι του ανθρώπου
μετριέται πάντα με το μέτρο της λευτεριάς».**
(Γ. Ρίτσος)

Έχοντας υπόψη τους πιο πάνω στίχους και την πίστη ότι **«την πιο μεγάλη δύναμη τη διαθέτει η πιο ελεύθερη ψυχή, η ψυχή με την πιο βαθιά παιδεία»**, να δώσετε, σε άρθρο σας, τα χαρακτηριστικά του ελεύθερου ανθρώπου.

Χρησιμοποιώντας την απαιτούμενη τεκμηρίωση να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους η αντίσταση στη δύναμη της εξουσίας, της αλλότριας βούλησης και εξάρτησης είναι υπόθεση παιδείας και ελευθερίας.

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρώνουν η παιδεία και η αγωγή των νέων, ώστε αυτοί να είναι ανεξάρτητοι και να

αντιστέκονται σε κάθε μορφή εσωτερικού και εξωτερικού καταναγκασμού;

Πρόλογος:

1. Παρατίθεται μια πρώτη εισαγωγική ερμηνεία της έννοιας και της σημασίας της ελευθερίας.
2. Σύντομη τοποθέτηση για την κρατούσα κατάσταση σε ό,τι αφορά την ελευθερία.
3. Ερμηνεία του στίχου του Ρίτσου. Ο άνθρωπος, δηλαδή, αξιολογείται ανάλογα με το βαθμό ελευθερίας που διαθέτει.

Κύριο Θέμα:

1. Τονίζεται η αναγκαιότητα της ελευθερίας για πρόοδο του ανθρώπου και της κοινωνίας, για πραγματική ευτυχία, για σωστές ανθρώπινες σχέσεις, για εμπέδωση της ειρήνης και της τάξης, για προαγωγή του πολιτισμού, για τη θεμελίωση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
2. Αναλύονται τα χαρακτηριστικά του ελεύθερου ανθρώπου
 - Πιστεύει και αγωνίζεται για την ελευθερία, τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα.
 - Σέβεται την ελευθερία των άλλων.
 - Εκδηλώνει ανεμπόδια τη βούλησή του στα πλαίσια της ηθικής και των νόμων, με τόλμη και παρρησία.
 - Διακρίνεται από αρετή, πειθαρχία και αυτοπειθαρχία, αρχές και αξίες.
 - Εκφράζεται, σκέφτεται και ενεργεί ελεύθερα.
 - Μένει μακριά από εξαρτήσεις σε πρόσωπα, πράγματα, συνήθειες και αντιστέκεται σε προκλήσεις, υπονομεύσεις, καταναγκασμούς και μικρότητες.
 - Είναι απαλλαγμένος από προλήψεις και αντικοινωνικές τάσεις.
 - Δεν ενεργεί με ιδιοτέλεια.
 - Δε γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης ούτε ο ίδιος θυματοποιεί τους άλλους.
3. Καταγράφονται οι συνθήκες που παρεμποδίζουν τον άνθρωπο να είναι ελεύθερος, συνθήκες χειραγώγησης και εκφοβισμού.
 - Τα κρατικά και ατομικά συμφέροντα – ανταγωνισμός.
 - Τάσεις επιβολής – προβολής – επιδίωξη εξουσίας.
 - Η αντίληψη για το δίκαιο του ισχυρού.
 - Ολοκληρωτικές αντιλήψεις – έλλειψη δημοκρατίας.
 - Καταπίεση – περιθωριοποίηση.
 - Υπέρμετρες ανάγκες – απληστία – πλουτομανία – υλιστικός ευδαιμονισμός.
 - Υποβιβασμός των αξιών και ιδανικών του ανθρώπου.
 - Αποπροσανατολισμός από τα πραγματικά ενδιαφέροντα και προβλήματα.
 - Αμοραλισμός – έλλειψη ηθικών προτύπων.

- Πολιτική σαθρότητα και διαφθορά.
 - Μαζοποίηση.
 - Προκαταλήψεις και έμμενες ιδέες.
 - Προπαγάνδα – πλύση εγκεφάλου.
 - Περιορισμός στην πληροφόρηση.
 - Μηχανοποίηση της ζωής.
 - Έλλειψη γνώσης και καλλιέργειας.
 - Έλλειψη αυτοπειθαρχίας.
4. Ο ρόλος της παιδείας και της αγωγής στην καλλιέργεια ελεύθερου πολίτη.
- Ανθρωπιστική παιδεία.
 - Εκδημοκρατισμός.
 - Εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
 - Σωστή και επαρκής πληροφόρηση.
 - Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.
 - Ενθάρρυνση για ανάληψη πρωτοβουλιών – ελεύθερης δημιουργίας.
 - Προστασία της αξιοπρέπειας και προσωπικότητας.
 - Προώθηση του ελέγχου και της αυτοκριτικής.
 - Αυτογνωσία.
 - Αμφισβήτηση της αυθεντίας.
 - Ανάπτυξη ενδιαφερόντων επιπέδου.
 - Δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης.
 - Σεβασμός και αγάπη.
 - Ανάπτυξη της ανεκτικότητας για το σύνολο.
 - Σωστή κοινωνικοποίηση.
 - Προβολή σωστών προτύπων.
 - Αποφυγή κατάχρησης της ελευθερίας.

Επίλογος:

1. Σύντομη αναφορά στις συνέπειες της ανελευθερίας σε μια κοινωνία.
2. Τονίζεται η σημασία που έχει για τον τόπο μας που βρίσκεται σε δοκιμασία απέναντι σε τόσες προκλήσεις, η δημιουργία πολιτών με ελεύθερο φρόνημα.